

РОБЪРТ ШЕКЛИ
ДОКТОР ВАМПИР И
НЕГОВИТЕ ПРИЯТЕЛИ

Превод от английски: Александър Пеев, 1980

chitanka.info

Тук, струва ми се, съм в безопасност. Сега живея в малка квартира, североизточно от Сокало, в един от най-старите квартали на Мексико-сити. В началото, както се случва на всеки чужденец, ме порази фактът, доколко тази страна на пръв поглед прилича на Испания, а в действителност е съвсем различна. Улиците на Мадрид представляват лабиринт, който те привлича към тайнствената сърцевина, тъй строго пазеща не дотам интересните си тайни. Навикът за скритост е без съмнение наследство от маврите. Съвсем друго нещо са улиците на Мексико — обратно на лабиринта те водят навън, към планините, на свобода, към откровения, които обаче завинаги си остават тайна. Мексико като че ли нищо не скрива, но нещата си остават необясними. Тъй е било в миналото с индианците, така е и сега: тяхната самозащита е привидната откритост; така, с прозрачността си, се защитава актинията, морската анемония.

Това според мен е много ловък начин, който се прилага навсякъде и повсеместно. Аз заимствувам мъдростта, родена в Теноктитлан или Тлакскал — нищо не крия и по този начин успявам да остана в сянка.

* * *

Колко често съм завиждал на крадците, на които само това им се налага — да укриват крадените дреболии. Ала на някои от нас късметът ни не работи, нашите тайни не могат да бъдат пъхнати нито в джоб, нито в килер; тях не можеш да побереш в стая или да закопаеш в задния двор. На Жил де Рес му бе необходимо скривалище, малко по-малко от Пер Лашез. Моите нужди са по-скромни. Впрочем малко по-скромни.

* * *

Аз не съм много общителен. Мечтата ми е да имам собствена къщичка в някое затънтено място по голите склонове на Ихтаксихуатъл, където на мили наоколо не стъпва човешки крак. Но това би било чисто безумие. Полицията разсъждава просто: щом

страниш от другите, значи криеш нещо — извод, който далеч не е нов, но е почти безпогрешен. Бива си я тая мексиканска полиция, така учтива и безмилостна! Колко недоверчиво гледа тя на всеки чужденец и все пак с пълно основание! Тя веднага би намерила предлог да обискира уединеното ми жилище и, разбира се, истината в същия миг би излязла наяве... А вестниците ще има с какво да се занимават цели три дни.

Всичко това успях да избягна, или поне да отдалеча до време, като си избрах сегашното жилище. И даже Гарсия, най-ревностният полицай в окръга, няма представа какво върша в тази тясна и малка, достъпна за всички погледи квартира. *тайни, нечестиви, чудовищни опити*. Така гласи мълвата.

Обикновено входната врата оставям притворена. Когато бакалинът ми доставя провизии, аз му предлагам да влезе. Но никой никога не се възползува от поканите ми — скромността и ненатрапчивостта им е в кръвта. Но за всеки случай винаги ги каня.

Стаите ми са три — една след друга. Влиза се от кухнята. След нея е кабинетът, после спалнята. На нито една от стаите не затварям плътно вратата. Може би аз в старанието си на всеки да докажа колко открито живея малко прекалявам. Та нали, ако някой стигне до самата спалня и отвори докрай вратата, мене вероятно ще ми се наложи да се самоубия.

Но засега още никой посетител не е хвърлял поглед по-далече от кухнята. Изглежда, се страхуват от мен.

А защо не? И аз самият се страхувам от себе си.

* * *

Моята работа ми налага доста неудобства. Аз закузвам, обядвам и вечерям в къщи. А с готвенето съм съвсем зле — и в последното ресторантче храната е по-добра. Даже прегорелите боклуци, които продават по уличните сергии, са по-вкусни от буламача, който си приготвям.

И, което е още по-лошо, налага се да давам глупави обяснения: защо винаги се храня в къщи? Докторът ми е забранил всичко лютиво, казвам на съседите си, никакви подправки, нищо пикантно — нито

пипер, нито доматиен сос, нито сол... И защо така? За всичко е виновна рядката болест на черния ми дроб. А как е станало това? Ей тъй, преди много години в Джакарта ми се случи да ям престояло месо...

Ще ви се стори, че да се наговорят такива приказки, не е трудно. А на мен съвсем не ми е лесно да запомням всички подробности. Всеки лъжец е принуден да живее по законите на ненавистното, противоестественото постоянство. Играеш своята роля и тя се превръща в твое мъчение в наказание.

Съседите ми лесно приеха моите сложни обяснения. Безсмислено ли? Какво пък, в живота винаги така става, мислят си те, като се смятат за безпогрешни познавачи и съдии на истината, а в същност съдят за нещата като се опират само на външното сходство.

И все пак съседите ми, без да искат, усещат чудовището в мен. Едуардо, месарят, каза веднъж:

— Знаете ли, докторе, че вампирите не ядат солено? Може би вие също сте вампир, а?

Откъде ли е узнал за вампирите? Сигурно в киното или от комиксите. Неведнъж съм виждал, когато минавам покрай стариците, че те правят магически знаци: бързат да се опазят от уроки. Чувал съм как децата си шепнат зад гърба ми: „Доктор Вампир, доктор Вампир...“

Стариците и децата! Ето ги носителите на оскъдната мъдрост на този народ. Е, и на месарите нещичко е известно.

Аз не съм доктор и не съм вампир. И все пак стариците и децата с пълно право се боят от мен. За щастие никой не ги слуша.

Така че аз по старому се храня в моята кухня — купувам агънце, козле, прасенце, заешко, говеждо, телешко, кокошки и от време на време дивеч. Това е единственият начин да имам в дома си достатъчно месо, за да нахраня моите зверове.

* * *

Напоследък още един човек започна да ме гледа с подозрение. За нещастие това не е някой друг, а Диего Хуан Гарсия, полицаят.

Гарсия е набит, с широко лице, предпазлив — примерен полицай. Тук, в Сокало, му се носи славата на неподкупен човек, нещо като

Катон измежду ацтеките, макар и не с тъй суров нрав. Ако се вярва на продавачката на зеленчуци, а тя май е влюбена в мен, Гарсия мисли, че аз най-вероятно съм немец, военен престъпник, изплъзнал се от съд.

Поразителна догадка, невярна по същество, но все пак усетът не го лъже. А той е убеден, че е отгатнал нещата. Той отдавна би се намесил, ако съседите ми не бяха се застъпили за мен. Обущарят, месарят, ваксаджийчето и най-вече продавачката на зеленчуци ме защитават упорито. Всички те притежават присъщия на еснафа здрав разум и твърдо вярват, че аз съм именно такъв, какъвто си ме представят. Те дразнят Гарсия:

— Толкова ли не виждаш, че чужденецът е тих, добродушен, просто учен-чудак и нищо лошо не прави.

* * *

Моите безценни съседни ме величават с титлата доктор, а понякога и професор. С такива почетни звания ме наградиха ей тъй, като че ли това от само себе си се разбира — заради външния ми вид. Към никакви титли не съм се стремил, но не ги и опровергавам. „Синьор докторът“ — това също е маска, зад която можеш да се скриеш.

Че защо пък да не ме вземат за учен? Челото ми е доста високо, оплешивяло, а късо подстриганата коса на слепоочията и темето е порядъчно посивяла: в суровото квадратно лице — изрязано от бръчки. А и по изговора веднага се разбира, че съм от Европа, нали така старателно съставям испанските фрази... И очилата ми са със златна рамка! Какъв съм, ако не учен, и откъде, ако не от Германия? Подобна титла ме задължава да се занимавам с определени неща и аз се правя на професор от университет. На мен, виждате ли, е даден дълъг отпуск, тъй като аз пиша книга за толтеките — каня се да докажа, че културата на това загадъчно племе е родствена с културата на инките.

— Да, господа, мисля че книгата ми ще вдигне шум в Бон и Хайделберг. Ще бъде разклатен не един признат авторитет. Някои сигурно ще се опитат да ме обявят за фантазьор и маниак. Теорията ми, разбирате ли, ще предизвика преврат в науката за доколумбова Америка...

За такъв мислех да се представя преди още да отида в Мексико. Четях Стивънс, Прескът, Вайян, Алфонзо Касо. Не ме домързя даже да препиша първата трета от дисертацията на Драйър за взаимното проникване на културите — той се опитваше да докаже, че културите на маите и толтеките са свързани взаимно, но опонентите го направиха на пух и прах. Така че на моята маса легнаха около осемдесет ръкописни страници, които аз спокойно можех да представя за собствен труд.

Този незавършен ръкопис оправдава и моето пребиваване в Мексико. Всеки може да прегледа пълните с премъдрости страници, разхвърляни по масата, и сам да разбере що за човек съм.

Струваше ми се, че това е достатъчно, но не съобразих, че ролята, която играя, не може да не подействува на околните. Сеньор Ортега, бакалинът, също се интересува от доколумбова история и за беда познанията му в тази област са доста обширни. Сеньор Андраде, бръснарят, както стана ясно, е родом от Пуебло — на пет мили от развалините на Теотихуакан. А малчуганът Хорхе Силверио, ваксаджията (майка му работи в закусвалнята), мечтае да постъпи в някой знаменит университет и смирено ме пита дали мога да кажа някоя и друга дума за него в Бон...

Аз съм жертва на надеждите и очакванията на моите съседни. И станах професор не по свой, а по техен модел. Заради тях дълги часове вися в Националния антропологически музей, губя цели дни, разглеждайки Теотихуакан, Тулу, Ксохикалко. Съседите непрестанно ме принуждават неуморно да се трудя над научните издирвания. И аз наистина ставам такъв, на какъвто се преструвам — учен, притежаващ необхватни познания, и при това побъркан.

Тази роля стана част от мен, тя е неотделима от мен и ме преобрази; аз вече напълно вярвам, че между инките и толтеките е могла да съществува връзка, имам неопровержими доказателства и съвсем сериозно мисля да публикувам своите открития...

Всичко това е доста уморително и абсолютно излишно.

Миналия месец порядъчно се изплаших. Синьора Елвира Масиас, при която живея пол наем, ме спря на улицата и настоя да изхвърля кучето си.

— Но аз изобщо нямам куче, синьора!

— Моля за извинение, синьор, но вие имате куче. Снощи то виеше и драскаше по вратата, лично го чух. А покойният ми съпруг не търпеше кучета в дома си, това беше правило за него и аз винаги го спазвам.

— Скъпа синьора, имате грешка. Уверявам ви...

И в този момент дявол знае откъде пристига Гарсия, неотвратим като самата смърт, на велосипед, пухтейки, в изгладена униформа цвят каки и се вслушва в нашия разговор.

— Скърцане ли, синьора? Сигурно термити или хлебарки.

Тя поклати глава:

— Звукът е съвсем друг.

— Значи плъхове. За съжаление трябва да ви кажа, че къщата ви е пълна с плъхове.

— Прекрасно знам как скърцат плъховете — с дълбока и непоклатима убеденост възрази синьора Елвира. — А шумът беше съвсем друг, като от куче, и ясно се чуваше от вашите стаи. Вече ви казах, че строго се придържам към правилото: никакви животни в къщата ми.

Гарсия не отделяше очи от мен и в погледа му виждах отразени всички мои злодейства в Дахау, Берген-Белзен и Терезиенщадт. И много ми се искаше да му кажа, че греша, че аз не съм палач, а жертва и годините на войната съм прекарал зад ограда от бодлив тел в концлагера на Ява.

Но аз разбирах: това не се брои. Моите престъпления срещу човечеството съвсем не са измислица. Гарсия просто беше усетил не онези ужаси, извършени преди година, а тези, които ще настъпят след една година.

Може би в тази минута всичко бих си признал, ако синьора Елвира не се бе обърнала към Гарсия с думите:

— Е, какво ще предприемете? Той държи куче в квартирата, а може би и две, и бог знае какво още има там. Какво ще предприемете?

Гарсия мълчеше, неподвижното му лице напомняше каменната маска на Тлалок в Чолулския музей. И аз отново прибягнах към обичайния начин на прозрачна самозащита, който досега ми помагаше да запазвам тайните си. Скръцнах със зъби, издух ноздри, с една дума, постарях се да изобразя „свиреп испанец“.

— Кучета? — развиках се аз. — Сега ще ви покажа кучетата. Вървете и обискирайте стаите ми! Плащам по сто песо за всяко куче, което намерите у мен! А за породисто — по двеста! Вървете и вие, Гарсия, повикайте приятелите си и познатите! Може би и кон държа у себе си, а? Може би дори и прасе? Викайте свидетели, вестникари, репортери, нека в детайли да опишат моята менажерия!

— Напрасно се горещите — равнодушно каза Гарсия.

— Е, като се избавим от кучетата, ще престана да се горещя! — виках аз. — Да вървим, синьора, влезте в стаите ми, надзърнете под кревата, може би там се намира онова, което ви се е присънило. А когато се нагледате, бъдете любезна да ми върнете остатъка от месечната такса и предплатата също и аз ще се преместя със своите невидими кучета на друго място.

Гарсия някак странно ме изглежда. Сигурно през живота си беше виждал не един кресльо. Казват, че точно така се перчат някои престъпници.

— Какво пък, да отидем да видим — каза той на синьора Елвира. И в този момент за мое изумление (добре ли чух?) тя заяви:

— Е-е, не! На думата на благороден човек вярвам.

Обърна се и отмина.

Аз за малко — за да постигна пълна победа — щях да заявя на Гарсия: ако той още се съмнява, то нека сам да огледа квартирата ми. Но навреме се съдържах. Гарсия не го интересува приличието. И му е все едно, че може да стане за смях.

— Уморен съм — казах аз. — Ще отида да си легна.

С това и свърши.

Но този път затворих входната врата. Оказа се, че всичко е висяло на косъм. Докато сме спорили, нещастният звяр прегризал ремъка, за който беше превързан, изпълзял в кухнята и там на пода издъхнал.

От трупа се отървах както винаги — нахраних останалите. След това удвоих предпазните мерки. Купих радиоприемник, за да заглуша гласовете на моите зверове, колкото и слабо да се чуваха. Под клетката постлах дебела рогозка. А миризмата потисках със силен тютюн. Да опушвам с тамян би било твърде дръзко и пошло. И що за странна насмешка — да ме заподозрат, че държа кучета! Кучетата са най-големите ми врагове. Те във всеки случай знаят какво става при мен.

Те са стар съюзник на хората. Те са предателите на животинския свят, както аз съм предател на човечеството. Стига да можеха да говорят, кучетата веднага биха се втурнали в полицията и биха ме разобличили.

Когато битката с човечеството най-сетне започне, кучетата ще трябва да разделят съдбата на своите господари — или да устоят, или да паднат заедно с тях.

* * *

Плаха надежда: последното котило обещава много. От дванадесет оживяха четири. Растат охранени, силни, умни. Но свирепост не им достига! Явно, че точно това не им се предава с гените по наследство. Май се привързаха към мен — като кучета! Е, разбира се, в следващите поколения нещата постепенно могат да се оправят.

* * *

В паметта си човечеството пази зловещи предания за мелези, създадени от кръстосване на различни видове. Такива са например химерата, грифонът, сфинксът. Струва ми се, че тези страхотии на античния свят са своеобразно предупреждение към бъдещето — така Гарсия предусеща неизвършените още от мен престъпления.

Плиний и Диодор разказват за чудовищни полукамили-полуцрауси, полульвово-полуорли, за създания — кръстоска между кон и дракон или тигър. А какво биха си помислили тези древни летописци за кръстоска между самур и плъх? Какво ще си помисли за подобно чудо съвременният биолог?

Сегашните учени за нищо на света не биха признали, че такава кръстоска е възможна даже и тогава, когато моите хералдически зверове плъзнат из градовете и селата. Нито един здравомислещ човек няма да повярва, че съществува такава твар, голяма колкото вълк, свирепа и коварна като самура и при това тъй обществена, лесно нагаждаща се към всякакви условия и плодовита като плъх.

Страстният рационалист ще отрича тази нелепост дори и в момента, когато звярът се впие в гърлото му.

И той ще е почти прав. Тази кръстоска винаги е била явно невъзможна... дотогава, докато през миналата година аз не я получих.

* * *

Потайността, предизвикана от необходимостта, понякога се превръща в привичка. Ето и в този дневник, където имах намерение да разкажа всичко докрай, и досега не съм обяснил защо започнах да развъждам чудовища и за какво ги готвя.

Ще ги пусна например след три месеца, в началото на юли. Тогава и тукашните жители ще забележат, че в гъсталаците, в покрайнините на Сокало са се появили множество неизвестни животни. Ще описват външността им мъгляво и неточно, но в един глас ще твърдят, че тези зверове са едри, свирепи и неуловими. Новината ще стигне до властите, ще се появят съобщения и във вестниците. В началото всичко ще припишат на подивелите кучета и вълците, макар че неканените гости съвсем не приличат на кучета.

Ще опитат да ги изтребят с обичайните средства, но без успех. Загадъчните създания ще плъзнат из цялата столица, ще проникнат в богатите предградия Педрегал и Койоакан. По това време ще стане известно, че и те, подобно на хората, са всеядни. И вече ще възникне подозрението (напълно справедливо), че се размножават с необикновена бързина.

Вероятно много по-късно ще оценят тяхната разумност.

На борба с нашествието ще бъдат вдигнати военни части, но напразно. Над полетата и селищата ще забръмчат самолети — но какво да бомбардират? Тези създания не са мишени за обикновеното оръжие, те не ходят на глутници. Те се крият зад ъглите, под дивана, в килера, през цялото време те са тук, около вас, но се изплъзват от погледа ви.

Отрова ли? Но те ядат това, което вие самите ядете, а не това, което им подхвърляте.

И ето идва август и хората са вече съвсем безсилни да повлияят на хода на събитията. Мексико е зает от войски, но това е само привидно: орди зверове са изпълнили Толуку, Икстапан, Тепалсинго,

Куернаваку и, както съобщават, вече са ги видели в Сан Луис Потоси, в Оахаке и Вера Крус.

Учените се съвещават, предлагат извънредни мерки, специалисти от целия свят се събират в Мексико. Но зверовете не се съвещават и не издават манифести. Те просто се плодят и размножават — вече са се разпространили на север до самия Дуранго и на юг до границите на Виляермоса.

Съединените щати закриват границите си — още един символичен жест. Зверовете достигат Педрас Неграс и без да питат, преминават Игл Пас; появяват се без разрешение в Ел Пасо, Ларедо, Браунсвил. Като смърч преминават през равнините и пустините, на вълни удавят градовете. На гости са дошли косматите приятели на доктор Вампир и вече няма да си отидат.

И най-накрая човечеството разбира: задачата не е в това да се унищожи загадъчният звяр. Не, задачата е — да не се допусне той да унищожи човека.

Ни най-малко не се съмнявам: това е възможно. Но тук ще са нужни обединените усилия и изобретателност на цялото човечество.

Ето какво искам да постигна, като развъждам тези чудовища.

Виждате ли, трябва нещо да се направи. Аз замислих моите зверове като противосила, като сила, способна да удържа неуправляемата машина — човечеството, което в безумието си погубва и себе си, и цялата планета. Какво право има човекът в края на краищата да изтребва неудобните за него животински видове? Нима всичко живо на Земята трябва или да служи на зле обмислените му планове, или да загине? Та нали всеки вид, всяка форма на живот имат право на съществуване — право безспорно и неотменимо?

Макар и да се реших на най-крайни мерки, те не са безполезни за човешкия род. Никого повече няма да безпокои водородната бомба, бактериологическата война, унищожаването на горите, замърсяването на водоизточниците и атмосферата, парниковия ефект и прочее. В едно прекрасно утро всички тези страхове ще изглеждат далечен сън. Човекът отново ще зависи от природата. Той ще остане единственото по рода си разумно същество, хищник, но отсега нататък отново ще бъде подвластен на сдържащите, ограничаващи сили, които така дълго е избягвал.

Той все още ще запази онази свобода, която поставя над всичко — той все още ще може да убива; той само ще изгуби възможността да избива до крак.

Пневмонията много си я бива да проваля надеждите. Тя уби моите зверове. Последният вчера надигна глава и ме погледна. Големите му светли очи потъмняха. Той вдигна лапа, разпери нокти и лекичко одраска ръката ми.

И аз не сдържах сълзите си, защото разбрах: нещастното създание се е стараело да ми достави удоволствие, то е знаело колко жадувах да го направя свирепо и безпощадно — бич за човешкия род.

Усилието се оказа непосилно. Великолепните очи се затвориха. Зверът едва забележимо потръпна и издъхна.

Разбира се, пневмонията не може да обясни всичко. Освен нея просто не им достигна воля за живот. От времето, когато човек завладя Земята, всички останали видове загубиха жизнеността си. Поробените еноти още лудуват в проределите Адирондакски гори, а поробените лъвове душат консервни кутии от бира в Крюгерпарк. Те, както и останалите, съществуват благодарение на това, че ги търпим, подслоняват се в нашите владения като временни жители. И те съзнават това.

Ето защо е трудно да се открие в животинския свят любов към живота, твърдост на духа. Силният дух е привилегия на победителите.

* * *

Със смъртта на последния звяр дойде и моят край. Твърде съм уморен и потиснат, за да започна всичко отново. Тежко ми е, че не оправдах надеждите на човечеството. Излъгах лъвовете, щраусите, тигрите, китовите и всички, които са застрашени от измиране и гибел. Но преди всичко ми е тежко за врабчетата, враните, плъховете, хиените — цялата тази смет, измет, която само за това и съществува — човек да я унищожава. Най-искреното ми съчувствие винаги е било на страната на отхвърлените, изоставените, за нищо негодни — самият аз съм от тях.

Та нима само защото не служат на човека са измет? Нали всички форми на живот имат право на съществуване — право пълно и

неограничено? Нима всяка земна живинка е длъжна да служи само на един единствен вид, иначе ще я заличат от лицето на Земята?

Сигурно ще се намери още някой, който мисли и чувствава като мен. Моля го: нека продължи борбата, започната от мен, самотната война против своите съплеменници, нека се сражава с тях така, както би се сражавал с бушуващия пламък на пожара.

Тези страници са написани за моя предполагаем приемник.

Колкото до мен, неотдавна Гарсия с още един полицаи се появиха в квартирата ми за „обичайния“ санитарен оглед. И намериха трупове на няколко звяра, които още не бях успял да унищожа. Арестуваха ме и ме обвиниха в жестокост към животните и в това, че в дома си съм устроил кланица без съответното разрешение на властите.

Каня се да се призная за виновен по всички точки. Обвиненията са неверни, но — съгласен съм — по същина са напълно справедливи.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 8,9/1980 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.